

Subjekt a skutečnost

Na otázku, máme-li (či můžeme-li) subjekt považovat za „skutečnost“, tedy za „skutečný“, lze smysluplně odpovídat jen za předpokladu, že předem vyjasníme, co v našem použití znamená slovo „skutečnost“. Budeme-li trvat na tom, že skutečné je pouze to, co můžeme smyslově vnímat, pak sice takového psa můžeme vidět, slyšet, můžeme si na něho sáhnout a případně ho pohladit, pes nás může kousnout, psa za určitých okolností můžeme zvážit atp., ale rozhodně jej nemůžeme takto smyslově vnímat jakožto subjekt: subjektivnost nejen psa samotného, ale ani subjektivnost jeho aktivit nám resp. našim smyslům není přístupná. To se ukazuje v řadě souvislostí; nejzřejmější to je tam, kde chceme uvažovat o určitém psu jako zvířeti, které se zrodilo jako štěně, pak vyrůstalo, až dorostlo dospělé velikosti, přilnulo ke svému pánovi, kterého více či méně poslouchá, posléze zestárne a nakonec uhynie. V takovém případě bereme psa jako celek jeho života, tedy živé jsoucno v jeho bytí. A tento pes je „subjektem“ právě jakožto tento celek, který nikdy nemůžeme smyslově vnímat celý najednou. Velká část tohoto celku už uplynula a my ji teď a zde nemůžeme vidět ani slyšet atd.; podobně nemůžeme – to už je naprosto evidentní – vidět ani slyšet atd. tu část tohoto životního celku, k níž ještě nedošlo, ale k níž dojde (ze zkušenosti s jinými psy a vůbec zvířaty atd. sice můžeme odhadovat, jak asi se jeho život bude vyvíjet, ale ještě se také může stát leccos nepředvídaného). A zde se musíme rozhodnout: budeme za skutečnou považovat tu část životního příběhu pravého jsoucna, totiž psa, která už je minulostí a vlastně nikde není, takže se s ním hic et nunc nemůžeme vůbec setkat? A jak bychom mohli za skutečné považovat něco, co ještě neproběhlo, k čemu nedošlo a o čem teď nemůžeme nic moc vědět, jen se domnívat, jen se pokoušet to předvídat? Nicméně zatím jsme si jisti, že pes jako subjekt je tímž psem, tímž subjektem po celou dobu, po kterou žil, dnes jím je a i nadále jím bude, ať už se stane cokoli (s výjimkou, že by uhynul nebo byl utracen či postižen něčím, co by jeho život náhle ukončilo). Až dosud se to většinou vykládalo tím, že na tom psu nebo v něm je něco, co při všech změnách, k nimž v jeho životním běhu a vývoji zůstává stejné, nezměněno, co trvá. Ale problém je v tom, že to je jen určité naše pochopení, které se však navíc ukazuje jako vadné a nedržitelné, neboť na nic takového nemůžeme přesvědčivě poukázat, nic tak „trvalého“ či „neměnného“ nemůžeme z toho psího života vydělit a izolovat. Takže musíme i v tomto směru uzavřít, že psa sice můžeme smyslově vnímat, ale vždycky jenom v určité momentální chvíli, v nějaké „aktuální přítomnosti“, vždycky jen toho „psa teď a zde“, ale nikdy vcelku, a tudíž nikdy ani jako subjekt (v jeho subjektivnosti).

(Písek, 150216-1.)